

11.03.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**11 Mart 2024
Pazartesi**

11.03.24

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

11 Mart 2024 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Ön Lisans, Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İnönü Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yönetmeliği
- Mersin Üniversitesi Genç Girişimci Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Üsküdar Üniversitesi Çocuk-Ergen Gelişimi ve Otizm Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Üsküdar Üniversitesi Metabolik ve İnflamatuvar Hastalıklar Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Üsküdar Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

Türkiye, koyun ve keçi sayısında en yakın rakiplerini üçe katladı

Küçükbaş hayvan sayısında AB ülkelerinin tamamını geride bırakan Türkiye, koyun ve keçi sayısında en yakın rakipleri İspanya ve Yunanistan'ı 3'e katladı.

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye, 2023'te Avrupa Birliği (AB) ülkelerine kıyasla hem küçükbaş hem de büyükbaş hayvan varlığında öne çıktı. AB ülkelerinde 2022'de 74 milyon 808 bin adet olan toplam büyükbaş hayvan sayısı, 2023'te 73 milyon 834 bine geriledi.

Büyükbaş hayvancılıkta AB ülkeleri arasında ilk sırayı 16 milyon 807 bin adetle Fransa alırken, onu 10 milyon 836 binle Almanya, 6 milyon 525 binle İrlanda, 6 milyon 435 binle Polonya, 6 milyon 295 binle İspanya, 5 milyon 999 binle İtalya ve 3 milyon 723 binle Hollanda izledi. Söz konusu dönemde Türkiye'nin büyükbaş hayvan sayısı ise 16 milyon 583 bin olarak belirlendi. Böylece Türkiye, geçen yıl AB üyesi ülkelerle karşılaştırıldığında büyükbaş hayvan varlığında Fransa dışındaki bütün AB ülkelerini geçerek ikinci sırada yer aldı.

Türkiye'nin küçükbaş hayvan sayısı 52,3 milyon

AB ülkelerinde küçükbaş hayvanlardan koyun sayısında ilk sırayı 13 milyon 596 bin İspanya aldı. Onu 10 milyon 192 binle Romanya, 7 milyon 251 binle Yunanistan, 6 milyon 576 binle Fransa, 6 milyon 497 binle İtalya, 3 milyon 995 binle İrlanda ve 2 milyon 82 binle Portekiz takip etti.

11.03.24

Aynı dönemde Türkiye'nin toplam küçükbaş hayvan sayısı 52 milyon 363 bin olurken, koyun varlığı 42 milyon 60 bin olarak kayıtlara geçti. Koyun varlığında Türkiye, Avrupa'daki en yakın rakibi olan İspanya'yı 3'e katladı.

AB ülkeleri arasında küçükbaş hayvanlardan keçi sayısında ise ilk sırayı 2 milyon 877 binle Yunanistan aldı. Onu 2 milyon 293 binle İspanya, 1 milyon 292 binle Romanya, 1 milyon 275 binle Fransa, 980 binle İtalya ve 561 binle Hollanda izledi.

Türkiye'de geçen yıl toplam keçi varlığı da 10 milyon 303 bin olarak belirlendi. Söz konusu keçi sayısı ile da Türkiye, AB ülkelerinin tamamını geçerken, en yakın rakibi Yunanistan'ın 3 katını aştı.

Küresel gıda fiyatları gerilemeye devam ediyor

FAO Gıda Fiyat Endeksi Şubat ayında da düşüş trendini sürdürdü.

İRFAN DONAT

Türkiye'de gıda fiyatlarında artış sürerken, dünyada gerilemeye devam ediyor. FAO Gıda Fiyat Endeksi Şubat'ta tahıl ve bitkisel yağ fiyat endekslerindeki düşüşlerin de etkisiyle aylık bazda yüzde 0,7 düşerken, yıllık bazda yüzde yüzde 10,5 geriledi.

Türkiye'de ise Şubat'ta gıda fiyat endeksi (Alkolsüz içecekler hariç) aylık bazda yüzde 8,44 yükselirken, yıllık bazda ise yüzde 71,03 arttı.

FAO Tahıl Fiyat Endeksi, Şubat'ta aylık bazda yüzde 5,0 düştü; yıllık bazda ise yüzde 22,4 geriledi. Tüm önemli tahılların uluslararası fiyatları bir önceki aya göre gerilerken, mısır ihracat fiyatları, Arjantin ve Brezilya'da büyük hasat beklentileri ve deniz ticaret yolunun sorunsuz çalışmasından yararlanmak isteyen Ukrayna'nın sunduğu rekabetçi fiyatlar nedeniyle en çok düşen ürün oldu.

11.03.24

Buğdayda ise uluslararası fiyatlardaki düşüş büyük ölçüde Rusya Federasyonu'nun güçlü ihracat temposu nedeniyle ihracat kotalarının düşmesinden kaynaklandı ve bu durum başta Avrupa Birliği olmak üzere diğer menşelerden gelen fiyatlar üzerinde aşağı yönlü baskı yarattı.

Buğday ve mısır piyasalarındaki gevşemeye paralel olarak dünya arpa ve sorgum fiyatları da geriledi. Uluslararası pirinç fiyatları ise Endonezya alımları dışında ithalat talebinin genel olarak yavaş seyretmesi ve bazı tedarikçilerde yeni mahsul hasadının başlamasının etkisiyle aylık bazda yüzde 1,6 düştü.

Ankara Büyükşehirden Ramazan ayına özel uygun fiyatlı et ve kıyma satışı

Ankara Büyükşehir Belediyesi Halk Ekmek Fabrikası bünyesinde hizmet veren Başkent Marketlerde Ramazan ayı boyunca uygun fiyatlı et ve kıyma satışı gerçekleştirilecek. Uygulama; 11 Mart Pazartesi günü itibarıyla başlayacak.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Halk Ekmek Fabrikası, zorlu ekonomik koşullarda Başkentlilerin yanında olmaya devam ediyor.

Ankara'daki üretici kooperatiflerinden temin edilen yüzde yüz yerli besi hayvanlarının et ve kıyma ürünleri 11 Mart Pazartesi gününden itibaren Ramazan Ayı boyunca Başkent Market Şubelerinin kasap reyonlarında uygun fiyattan satışa sunulacak.

FİYATLAR RAMAZAN AYI BOYUNCA GEÇERLİ OLACAK

Kesiminden satışına kadar her aşama Halk Ekmek Fabrikasında görevli veterinerlerin kontrolünde gerçekleşecek.

GİMAT, Batıkent, Ankara Büyükşehir Belediyesi, ASKİ, Kızılay, Mamak/Şafaktepe ve Etimesgut Başkent Market Şubeleri, Ramazan ayına özel olarak 10.00-17.00 saatleri arasında uygun fiyatlı et ve kıyma satışı yapacak.

Başkent Kart ve kredi kartının geçerli olduğu satışlarda ürün kilogram fiyatları ise şöyle: Kıyma: 369 TL, Kuşbaşı: 379 TL, Dana Sucuk: 309 TL

Ramazan hareketi, henüz çarşı pazara uğramadı

Her yıl Ramazan ayı öncesi çarşı ve pazarda yaşanan yoğunluk, bu yıl yerini durgunluğa bıraktı. Toptan satışlarında önceki yıla göre yüzde 40 düşüş olduğu bildirilirken, toplu restoran rezervasyonlarında da önceki yıla göre yüzde 70'e varan düşüş yaşandığı belirtiliyor.

Mehmet Hanifi GÜLEL

Ramazan ayı öncesi çarşı ve pazar alışverişinde yaşanan yoğunluk, bu yıl yerini durgunluğa bıraktı. Söz konusu durgunluk İstanbul'un sembolik yerlerinden olan Mısır Çarşısı'nın yanı sıra, toptan gıda ürünlerinin satıldığı İstanbul Gıda Toptancılar Çarşısı ile perakende ve restoranlara da yansdı.

DÜNYA'ya konuşan sektör temsilcileri, bu yıl toptan gıda satışlarında önceki yıla göre yüzde 40'a varan düşüş olduğunu aktarırken, restoranlarda ise toplu rezervasyonlarda yüzde 70 düşüş yaşandığını belirtiyor. Temsilciler, perakende tarafında ise alışverişte çeşitlilikte azalma olduğunu ve temel ürünlere doğru bir kayma yaşandığını aktarıyorlar.

Ramazan kolisinde ise talebin ürün sayısı ve kilogramda azaltma, düşük kalite ürüne kaydığı dikkat çekiliyor. Önceki yıllara göre ramazan kolilerinde yüzde 20 azalma yaşanırken, şirketlerin koli yerine hediye kartlara yöneldiği görülüyor.

DÜNYA Gazetesi olarak, toptancı, perakendeci, fırıncılar ve restoranlar başta olmak üzere piyasalarda ramazan yansımalarını araştırdık:

GIDA PERAKENDESİ: Zayıf bir ramazan dönemi başladı

Tüketim mallarını son tüketiciye ulaştıran kanal olan ve Türkiye’de yüzde 45 pazar payına sahip olan modern gıda perakendeciliği sektörü, Ramazan ayının başında pek umduğunu bulamadı.

Bu yıl, geçen yıla göre nispeten biraz daha zayıf bir Ramazan dönemi geçtiğini kaydeden Gıda Perakendecileri Derneği (GDP) Başkanı Alp Önder Özpamukçu, sepetteki ürünlerde bir parça azalma olduğunu söyledi. Çeşitlilikte de bir azalmanın yaşandığına dikkat çeken Özpamukçu, fakat daha sık alışveriş ile sepet sayısının arttığını ve daha az sepet doluluğu gibi bir manzaranın olduğunu aktardı.

Kategoriler arasında temel ürünlere doğru bir kaymanın yaşandığını bildiren Özpamukçu, “Bu durum son birkaç ayın trendi ama diğer kategorilerde biraz yavaşlama olduğu görülüyor. Düşüş değil de talepte bir zayıflama var. Geçen yıllardaki gibi çok güçlü bir Ramazan seyri henüz görmüyoruz. Fiyatlarda girdi maliyetleriyle beraber tabii ki bir artış trendi var ama özellikle organize perakende rekabetiyle alım gücüyle ve stoklarının olması hasebiyle enflasyonu geciktirici bir etki yaratıyor” dedi.

TOPTAN GIDA: Toptan gıda satışları yüzde 40 düştü

Fiyatlarda önceki yıla göre çok uçuk bir farkın olmadığını belirten İstanbul Gıda Toptancılar Çarşısı (İGTOT) Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Karlı, bazı ürünlerde fiyat artışının ortalama yüzde 30 ila 50 arasında olduğunu aktardı. Geçmiş yıllarda ramazan öncesinde yaşanan hareketliliğin bu yıl yerini durgunluğa bıraktığına dikkat çeken Karlı, “Önceki seneye göre iş açısından yüzde 40’a varan düşüş yaşanıyor. Geçen yıl covid-19 salgının etkisi ve deprem nedeniyle işler kötüydü. Ama maalesef bu yıl işler daha da düşük” diye konuştu.

FIRINCILAR: Ramazan pidesinde fiyat artışı

%80’i buluyor Ramazan ayının olmazsa olmazlarından pidede de maliyet artışları fiyata yansıyor. Her ne kadar İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), 340 gramlık ramazan pidesini 10 TL’den satacağını duyursa da piyasada kilogramı 55-60 TL’yi buluyor. Her Ramazan olduğu gibi bu yıl da fırıncı esnafının hazırlıklarını tamamladığını söyleyen Türkiye Fırıncılar Federasyonu Başkanı Halil İbrahim Balcı, Ramazan ayında ekmek fiyatında bir değişiklik söz konusu olmadığını belirtti.

Ramazan pidesinde ise geçen yıla göre en fazla yüzde 80 bir artış olduğunu kaydeden Balcı, “Diğer girdilerimize gelen artışa baktığımızda ocak ayında ve temmuzda çalışanların ücreti arttı. Bunlardan önce ocak ayında yine ücretlerin

11.03.24

artmasıyla yüzde 120'ye denk geldi. Bu artış oranını göz önüne aldığımızda yüzde 80 artışın çok makul olduğunu söyleyebiliriz. Pidede kilogram fiyatı azami 55 lira ile 60 lira arasında değişiyor" diye konuştu.

RESTORANLAR: Toplu rezervasyonlar yüzde 70 azaldı

Ramazan ayının bir başka vazgeçilmezi iftar davetleri konusunda da bu yıl bir durgunluk söz konusu. Özellikle restoranlardaki toplu davet rezervasyonlarının yüzde 70'e varan oranda düştüğü belirtiliyor. Tüm Restoranlar ve Turizmciler Derneği (TÜRES) Genel Başkanı Ramazan Bingöl, toplu yemeklerde rezervasyonların eskiye oranla yüzde 70'e varan düşüşün olduğunu kaydetti.

Daha önce 300 ila bin kişilik rezervasyonların bittiğini ifade eden Bingöl, "Artık o dönemler kapandı. Alakart şu anda fena değil ama henüz istenilen gibi de değil. İftar fiyatları da 500 liradan başlayıp 4 bin 500 liraya kadar çıkıyor. Bu fiyatlar İstanbul için geçerli. Anadolu'da 300 lira olan yerler de var ama A plus yerlerde fiyatlar daha yüksek. Biz temel gıdaları 1 ile alıp 10 ile satıyoruz ve arada 9 puanlık fark var. KDV düşerse fiyatlar düşer" dedi.

Fiyat sabitleme kampanyası yayılıyor

Piyasada bir yanda durgunluk yaşanırken, bazı kurum ve firmalar da ürünlerinde sabit fiyat uygulaması başlattı. Ürünlerinde sabit fiyat uygulaması başlatan ilk firmalardan biri de Reis Gıda. Firma, ramazan sonrasına kapsayan 80 günlük sabit fiyat uygulayacak. Diğer yandan, Et ve Süt Kurumu, İstanbul Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Perakendeciler Derneği (İstanbul PERDER) arasında yaptığı protokol kapsamında Ramazan ayı boyunca kırmızı et fiyatlarının sabitlenmesi uygulamasına başlatıldı. Protokol kapsamında İstanbul PERDER üyesi marketlerde dana kıymasının kilogram fiyatı 314 liradan, dana kuşbaşının fiyatı ise 344 liradan satışa sunuluyor. Önümüzdeki süreçte listeye diğer markaların da eklenmesi bekleniyor.

Kasaplar Federasyonu Başkanı uyardı: '5 kilo sucuk 750 lira olur mu?'

İnternette 5 kilosu 750 liraya satılan sucuk fiyatına tepki gösteren Türkiye Kasaplar Federasyonu Başkanı Osman Yardımcı, "5 kilogram sucuğun 750 lira olması demek, kilosu 150 lira demek. 150 liraya işkembe yok. İnternet sahtekarlığı bu" dedi.

Et ve tavuk fiyatlarındaki artışın tartışıldığı bugünlerde, internette satışa sunulan sucuk ilanları dikkati çekti. Türkiye'nin her yerine kargo dahil 5 kilogramlık sucuğu 750 liradan göndereceği yönündeki ilanları kasapların tepkisine neden oldu.

NTV'nin haberine göre, et ve kıymanın kilogram fiyatının 500 liralara bulduğunu, sucuğun kilosunun 150 lira olmasının imkansız olduğunu belirten Türkiye Kasaplar Federasyonu Başkanı Osman Yardımcı, vatandaşın dolandırıcılara ve gıda hilelerine ilişkin duyarlı olmaları yönünde uyarıda bulundu.

Sucuğun yapımında kullanılan kıyma, baharat ve diğer sarf malzemelerin fiyatının piyasada oldukça yüksek olduğunu anlatan Yardımcı, "5 kilogram sucuğun 750 lira olması demek, kilosu 150 lira demek. Bu hesaba bakınca 150 liraya işkembe yok. İnternet sahtekarlığı bu. Hesap numarasına parayı gönderiyorsun; ne sucuk geliyor ne de para. Bu sahtekarlıktır" dedi. Türkiye genelinde etin, kıymanın en ucuz fiyatının 500 lira olduğunu anlatan Yardımcı, "Kıymanın kilosu 500 lira olmuş. 1 kilo sucuğu, 150 liraya nasıl veriyorlar? Kelle veremezler, kilosu 300 lira. İşkembenin kilosu 150 lira. Sucuğun baharatı var, bağırsağı var, eti var. Böyle bir şey olmaz" dedi.

Yardımcı, sucuğun artık kasaplarda vatandaşın siparişine göre yapıldığını, marketlerde satılanın altında bir maliyetle sunduklarını da söyledi.

Migros dev market zincirini resmen satın aldı

Türkiye'nin dev market zinciri Migros, çok sayıda mağazaya sahip başka bir market zincirini satın alarak bünyesine kattı.

Market devi Migros, İstanbul ve Konya'da satışlarına devam eden Kent Gross'un 6 şubesini satın almak için 3 Ocak 2024'te Rekabet Kurumu'na başvuru yapmıştı. Başvuru sonuçlandı.

Rekabet Kurumu Migros'un başvuruyla ilgili yaptığı açıklama yaparak satış işlemlerine onay verdi.

Rakabet Kurumu'ndan satışa ilişkin açıklamasında "Fatih Özbabacan Gıda Dış Tic. Ltd. Şti.nin Konya'da bulunan 6 adet mağazasının kiracılık haklarının ve sabit kıymetlerinin, Migros Ticaret AŞ. tarafından devralınması işlemine izin verildi" denilerek onay duyuruldu.

KENT GROSS 2017'DEN BU YANA HİZMET VERİYOR

Kent Gross 2017 yılında Fatih Özbabacan Gıda Dış Ticaret LTD. ŞTİ adı ile Konya'da genç girişimci Fatih Özbabacan tarafından yüzde 100 yerli sermaye ile kuruldu. Kent Gross toptan ve perakende satış alanlarında faaliyet göstererek, müşterilerine zengin ürün çeşitliliği ve kaliteli hizmet sunma amacıyla yola çıktı. Şirket, marketlerden büfelere, kafeteryalardan restoranlara, otellere ve fabrikalara kadar geniş bir alanda hizmet veriyor.

Bakan Bolat'tan cari açık açıklaması: 37-38 milyar dolara düşürmüştü olacağız

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, 60 milyar doların üzerinde olan cari açığı aralık sonunda 45 milyar dolara düşürdüklerini belirterek, "Ocak ayı rakamı 13 Mart'ta açıklanacak. 37-38 milyar dolara düşürmüştü olacağız. Şubat cari açığı da 13 Nisan'da açıklanacak. O zaman da inşallah 32 milyar dolar seviyesinde cari açığımızı düşürmüştü olacağız." dedi.

Ticaret Bakanı Bolat, Esenyurt'ta "Sanayici ve İş İnsanları ile İstişare Toplantısı"na katıldı. Burada ekonomiye ilişkin açıklamalarda bulunan Bakan Bolat, Türkiye'nin mal ihracatını 2002'de 36 milyar dolar olduğunu ve geçen yıl 256 milyar dolar ile rekor kırdıkları bilgisini paylaştı. Yeni yılın üzerinde 2 ay geçtiğini ve yıllık olarak 258,5 milyar dolar sınırında olduklarını kaydeden Bolat şunları söyledi: "Hazirandan bu yana her ay ihracatımızı arttırma fırsatı bulduk, bir tek eylül hariç. Ağustostan bu yana her ay ithalatımızı azaltmayı başardık. Dış ticaret açığımızı azaltmayı başardık. Hazirandan şubat sonuna kadar 30 milyar dolar dış ticaret açığımızı azalttık. Mayısta 60 milyar doların üzerinde olan cari açığımızda aralık sonunda 45 milyar dolara düşürdük. Ocak ayı rakamı 13 Mart'ta açıklanacak. 37-38 milyar dolara düşürmüştü olacağız. Şubat cari açığı da 13 Nisan'da açıklanacak. O zaman da inşallah 32 milyar dolar seviyesinde cari açığımızı düşürmüştü olacağız. Bu ne demek arkadaşlar? Bu şu demek. Daha fazla üretim, daha fazla yatırım, daha fazla istihdam demek. Daha fazla döviz kazanmak, döviz rezervlerimizin daha iyi durumda olması demek. Döviz

kurunun aşırı baskı altında kalmaması demek. Bakın dün gece rating kuruluşu Fitch, Türkiye'nin kredi nasıl yükseltti."

"Enflasyonla mücadele bizim birinci önceliğimiz"

Bakan Ömer Bolat, salgınla başlayan, Rusya-Ukrayna savaşıyla devam eden ve depremle karşı karşıya kalınan büyük sıkıntılarla fiyat artışları noktasında enflasyonun yükselişine şahit olduklarının altını çizdi.

Bolat, "Ama Cumhurbaşkanımız geldiği günden beri 2002 sonundan beri vatandaşlarımızın işçi, memur, emekli, çiftçi, esnaf, hiçbir zaman enflasyonun altında mağdur olmamaları için ücret artışlarını enflasyon üstü refah payı olarak verdi. Enflasyonla mücadele de bizim birinci önceliğimiz, yeni hükümetimiz döneminde. Bunu da canla başla yapıyoruz. Hazine ve Maliye Bakanı para, kredi, maliye politikaları üzerinden, Merkez Bankası yine para, kredi, döviz kuru politikalar üzerinden Ticaret Bakanlığı olarak da biz de denetimler ve sektörel düzenlemelerle bu mücadeleyi bütün hükümet olarak yapıyoruz." açıklamalarında bulundu.

Ticaret Bakanlığı olarak, 2023'te 1,5 milyar dolarlık ihracattan fedakarlık gösterdiklerini dile getiren Bolat, patates, soğan, domates, salça, ayçiçek ham yağ ve zeytinyağında ihracatı biraz frenlediklerini kaydetti.

Bolat, "Sebebi içeride vatandaşlarımız aşırı şişirilmiş fiyatlarla karşılaşmasın diye. Şeker de yine öyle ve dikkat ettiyseniz bu seçimde, bu kış ne ayçiçek yağında, ne şekerde, ne simitte, ne soğanda, ne patatesten, ne domatesten, ne salçada seçimlere yönelik tiyatro yapamadılar. Simit üzerinden bir operasyon çekmeye çalıştılar. Bir gece yüzde 50 artışla 24 saatte geri aldık o simit fiyatı artışını. 210 gram ekmeği 8 lira tarife uygularken 100 gram simite 15 lira fiyat çekmeye kalktılar, engellendi. Onu bütün Türkiye'ye yayacaklardı ve bu seçimin kampanyasını simit çay üzerine kuracaklardı. Engel olunca şaşırıyorlar." dedi.

"Esnaflarımıza verilen toplam destek 468 milyar liraya ulaştı"

Ticaret Bakanı Bolat, ramazan öncesi fiyatlarda büyük zıplamalar olmasın diye bütün gıda firmalarını dolaştıklarına dikkati çekerek, mega centerler, hal ve ticaret borsalarına varıncaya kadar bu noktada önemli çabalar sarf ettiklerini söyledi.

Bolat, "Çünkü enflasyonla mücadele tek başına yapılacak bir iş değil. Sizlere de önemli görevler düşüyor. Kim vatandaşını kazıklamak istiyorsa onlardan alışveriş yapmayacağız. Bilinçli tüketim, bilinçli tüketici anlayışıyla vatandaşına haksız fiyat uygulamaya çalışan, zulmetmeye çalışanla asla ticaret yapmayacağız. Bu kadar basit. Biz her zaman yanınızdayız. Tüketici hakem heyetleriyle yanınızdayız. İl ticaret müdürlükleriyle yanınızdayız. Denetçi sayımızı 1500 kişi artırdık bütün Türkiye'de. Onlar ramazan öncesi çalışıyorlar. Ramazanda da devam edecekler." ifadelerini kullandı.

11.03.24

Bolat, hizmet ihracatı rakamlarını paylaşarak, 2002'den bu yana 7,5 artırarak 14,5 milyar dolardan 100 milyar dolara çıkardıklarını dile getirdi. Milli gelirin 230 milyar dolardan 1 trilyon 118 milyar dolara çıkardıklarını anımsatan Bolat, bunun vatandaşın gelirin arttığı anlamına geldiğini belirtti.

Esnafa 152 milyon lira finansman kredi desteği yapıldığını ve 2002'de bir firma başına 5 bin lira verildiğini söyleyen Bolat, konuşmasını şöyle tamamladı: "O günkü dolar karşılığı 3 bin, 3 bin 500 dolar. 2023 sonuna kadar esnaflarımıza verilen toplam destek 468 milyar lira. 2002'den önce devlet faizin yüzde 20'sini sübvansede ediyordu. Bu dönem yüzde 50'si sübvansede ediliyor. Şu anda ticari kredi faiz maliyetinin yarısından fazla, yüzde 25'i bu desteklerden faydalaniyor esnaflarımız. Geçen yaz 500 bin liraydı firma başına limit. Sonra 650 bine çıkardık. 2 hafta önce 750 bin liraya çıkardık firma başına. 750 bin liranın karşılığı ne biliyor musunuz arkadaşlar? Yaklaşık 25 bin dolar firma başına esnaflara destek veriliyor. 5 yılda ödenecek, 6'şar ay vadeyle ve maliyetsiz sabit yüzde 25, 26'yı geçmiyor. Eski borcu varsa yine alabilir. Yeni düzenlemelerden biri de bu. 850 bin basit usulde olan esnafların vergi muafiyeti iki sene önce kaldırıldı."

FATF Başkanı: Türkiye gri listeden çıkmak için çok önemli adımlar attı

FATF Başkanı T. Raja Kumar Türkiye'nin gri listeden çıkma yolunda çok önemli adımlar attığını söyledi. EKONOMİ gazetesine konuşan Kumar, Türkiye'nin kendi sisteminin güçlendirilmesi konusunda FATF ile birlikte çalışacağına dair üst düzey bir kararlılık gösterdiğini belirterek "Genel Kurul Haziran 2024'te Türkiye'nin gri listeden çıkarılıp çıkarılmayacağına karar verecek" dedi.

Elif KARACA

Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Başkanı T. Raja Kumar Türkiye gri listeden çıkma yolunda çok önemli adımlar attığını söyledi. Türkiye'nin gri listeye alınma sürecini ve sonrasında kaydedilen ilerlemeyle gelinen noktayı EKONOMİ gazetesine değerlendiren Kumar, "Türkiye kendi sisteminin güçlendirilmesi konusunda FATF ile birlikte çalışacağına dair üst düzey bir kararlılık gösterdi" dedi. Türkiye'nin yüksek riskli kuruluşların denetimi için daha fazla insan kaynağı eklenmesini ve kar amacı gütmeyen kuruluşların kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla denetimde risk temelli bir yaklaşım benimsenmesini de içeren ayrıntılı bir eylem planı üzerinde anlaşmaya vardığını belirten Kumar, "Şubat 2024 Genel Kurulunda FATF üyeleri, Türkiye'nin artık eylem planını tamamladığını ve kaydedilen bu ilerlemenin, Haziran 2024'ten önce saha ziyaretinin gerçekleştirilmesini gerektirdiğini belirledi. Yapılacak bu yerinde değerlendirmede uzmanlardan oluşan bir ekip Türkiye'nin kaydettiği ilerlemeyi doğrulayacak ve elde ettiği bulguları Genel Kurul'a bildirecek. Genel Kurul ise

Haziran 2024'te Türkiye'nin gri listeden çıkarılıp çıkarılmayacağına karar verecek" şeklinde konuştu. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) bünyesinde 1989'da kurulan FATF, kara paranın aklanmasıyla mücadeleye ilişkin tavsiye ve kuralları belirleyen örgüt konumunda bulunuyor. Türkiye'nin 1991'de üye olduğu FATF'nin 37 ülke ve 2 kurumdan oluşan toplamda 39 üyesi mevcut. Kurum, 11 Eylül saldırılarının yaşandığı 2001 yılından bu yana terörün finansmanının kontrolü görevini de yürütüyor.

FATF'nin gri listesini kısaca tanımlayabilir misiniz, hangi durumlarda ülkeleri gri listeye alıyorsunuz, bu listede olmanın ne gibi dezavantajları var?

Yasadışı finans, uyuşturucu, silah kaçakçılığı, yolsuzluk ve terör saldırıları gibi çok çeşitli suç faaliyetlerini mümkün kılar ve finanse eder. Aynı zamanda eşitsizliğe, iş kayıplarına ve ekonomik kalkınmanın önündeki zorluklara da neden olur. Bu nedenle tüm ülkelerin yasa dışı finansmana karşı önlem alması hayati önem taşıyor. FATF, yüksek riskli ve izlenen bölgelere ilişkin çalışmalarla, kara para aklamayı önleme/terörizmin finansmanı ve nükleer silahların yayılmasıyla mücadele (AML/CFT/CPF) sistemlerinde önemli boşluklara sahip olan ve gerekli önlemleri almakta başarısız olan ülkeleri 'gri' ve 'kara listeleri' aracılığıyla tespit ediyor. Bunu yapmak, söz konusu bölgelerden kaynaklanan belirli riskler hakkında farkındalığın artmasına yardımcı oluyor ve böylece uygun risk azaltma önlemleri uygulamaya konulabiliyor. İlgili bölgelerin kamuya açık olarak tanımlanması, suç teşkil eden işlemlere farkında olmadan dahil olma olasılığını sınırlar ve yasa dışı mali akışların küresel mali sistem dışında tutulmasına yardımcı olur.

Gri listede yer almak cezai bir tedbir değildir. Daha ziyade sistemik boşluklara dikkat çeker ve ülkenin mali sisteminin gücünü ve şeffaflığını geliştirecek ve ülkenin genel ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacak gerekli reformları hayata geçirmek için siyasi kararlılığı oluşturmaya yönelik güçlü ve etkili bir araçtır. Ülke, önemli boşluklarını tamamen giderdikten ve FATF gri listesinden çıkarıldıktan sonra, sıkı çalışmasının meyvelerinden, yani daha fazla yerel ve uluslararası güven sağlayan, yatırımlar ve ekonomik büyüme için uygun zemini hazırlayan güçlü bir sistemden yararlanabilir. Gri listeden başarıyla çıkan ülkelerin deneyimleri bu şekilde olmuştur.

Türkiye neden gri listede, Türkiye'nin gri listeye alınmasını tetikleyen unsurlar nelerdi?

FATF'ın Türkiye'nin kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik tedbirlerine ilişkin 2019 değerlendirmesi, ülkenin AML/CFT/CPF çerçevesindeki temel eksiklikleri ortaya çıkardı. Değerlendirmeyi takip eden yılda Türkiye, karşılıklı değerlendirme raporunda belirlenen tavsiye edilen eylemler konusunda bir miktar ilerleme kaydetti, ancak uluslararası mali sistemin bütünlüğünü tehdit eden ciddi eksiklikler devam etti. Sonuç olarak FATF, Ekim 2021'de Türkiye'yi gri listeye ekledi. Daha sonraki süreçte, Türkiye kendi sisteminin güçlendirilmesi konusunda FATF ile

11.03.24

birlikte çalışacağına dair üst düzey bir kararlılık gösterdi ve yüksek riskli kuruluşların denetimi için daha fazla insan kaynağı eklenmesini ve kar amacı gütmeyen kuruluşların kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla denetimde risk temelli bir yaklaşım benimsenmesini de içeren ayrıntılı bir eylem planı üzerinde anlaşmaya vardı.

Uzman ekip yerinde değerlendirme için gelecek Türkiye gri listeden çıkmak için bugüne kadar neler yaptı, ne zaman çıkması bekleniyor?

Ekim 2021'de gri listeye alınmasından bu yana Türkiye, AML/CFT rejimini iyileştirmeye yönelik çok önemli adımlar attı. Attığı adımlar arasında karmaşık kara para aklama soruşturmaları ve kovuşturmalarının yürütülmesi; riskler doğrultusunda terörün finansmanı soruşturmalarının yürütülmesi ve denetimde risk temelli bir yaklaşımın uygulanması sayılabilir. Şubat 2024 Genel Kurulunda FATF üyeleri, Türkiye'nin artık eylem planını tamamladığını ve kaydedilen bu ilerlemenin, Haziran 2024'ten önce saha ziyaretinin gerçekleştirilmesini gerektirdiğini belirledi. Yapılacak bu yerinde değerlendirmede uzmanlardan oluşan bir ekip Türkiye'nin kaydettiği ilerlemeyi doğrulayacak ve elde ettiği bulguları Genel Kurula bildirecek. Genel Kurul ise Haziran 2024'te Türkiye'nin gri listeden çıkarılıp çıkarılmayacağına karar verecek.

**FATF ile eylem planının tamamlanması ilk koşuldu
Gri listeden çıkılması için hangi adımların atılması, ne gibi düzenlemelerin yapılması gerekiyor?**

Gri listeden çıkmak için bir ülkenin FATF ile üzerinde mutabakata vardığı eylem planını tamamlaması gerekiyor. FATF Genel Kurulu ülkenin eylem planını tamamladığını tespit ederse, söz konusu ülke FATF'nin saha ziyareti, yani yerinde yapılacak bir değerlendirme sırasında gerekli reformların tam anlamıyla devam ettiğini ve bunların sürdürülmesine yönelik üst düzey siyasi kararlılığın bulunduğunu göstermelidir.

Fitch, Türkiye'nin kredi notunu yükseltti

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch, Türkiye'nin kredi notunu B+'ya yükseltti, not görünümünü de 'pozitif'e çevirdi.

Fitch Ratings, Türkiye'nin kredi notunu 'B'den 'B+'ya yükseltti. Not görünümünü de 'durağan'dan 'pozitif'e çevirdi.

Hangi kriterler etkili oldu?

Türkiye'nin kredi notunun yükseltilmesinin uygulanan sıkılaştırma önlemleri dahil politikaların etkinliğini, makroekonomik ve dış kırılganlıklardaki azalmayı yansıttığı belirtildi.

Açıklamada “**Pozitif görünüm, Türkiye'nin genel makroekonomik politika duruşunun enflasyonda önemli bir düşüş ve düşük cari işlemler açığıyla dış kırılganlıklarda azalmanın devam etmesiyle tutarlı olması gerektiği beklentisini yansıtıyor**” ifadeleri kullanıldı.

Enflasyon beklentilerinin hafiflediği ve dış likidite risklerinin azaldığı belirtildi.

Enflasyonda düşüş vurgusu

Raporda enflasyonun 2024'te ortalama yüzde 58 ve yıl sonunda yüzde 40 olacağı tahminine yer verildi.

11.03.24

2024'ün ilk çeyreğinden sonra yurt içi talep ve özel tüketim üzerinde daha güçlü bir etki yaratan sıkı politika karışımının, görece zayıf dış taleple birleştiğinde büyümenin bu sene yüzde 2,8'e yavaşlamasına neden olacağı belirtildi. 2025 beklentisi ise yüzde 3,1 oldu.

Kurum ayrıca yerel seçimlerin sonucunun politika değişikliğine yol açmayacağı öngörüsünde bulundu.

Fitch'in kredi notu artırımı neden önemli?

Fitch'in Türkiye ekonomisine ilişkin yaptığı değerlendirme, yabancı yatırımcıların Türkiye'ye olan güvenini etkileyecek.

Olumlu not artışı, bir ülkenin borçlanma maliyetlerini, yatırım yapılabilirliğini ve ekonomik istikrarını doğrudan etkiliyor.

Olumlu değerlendirme, yabancı sermaye akışını teşvik ederek Türkiye'nin finansal itibarını güçlendirebilir. Bu, ekonomik büyüme ve istihdam yaratma potansiyelini artırarak ülkenin kalkınma hedeflerine ulaşmasına destek verir.

Fitch 8 Eylül 2023'te Türkiye'nin kredi notu görünümünü negatiften durağana çevirmişti.

Mevcut ekonomi politikalarının korunması halinde... Piyasada seçim sonrası için iyimser hava hakim

Yerel seçim yaklaştıkça, yurt içi piyasalar hareketleniyor. EKONOMİ'ye değerlendirmelerde bulunan uzmanlar, yerel seçimlerin piyasa üzerinde doğrudan etkisi olmayacağı görüşünde. Mevcut ekonomi politikalarının korunması halinde, dolarda hızlı yükseliş beklemeyen uzmanlar, enflasyon ve borsa konusunda da iyimser açıklamalar yapıyor. Seçim öncesi Fitch'in not artırımı da pozitif havayı destekliyor.

Şenay ZEREN

Borsa İstanbul, 2023 yılının tamamında yüzde 36 değer kazanarak enflasyona karşı yatırımcısını koruyamazken; genel seçimlerin sonuçlanmasının ardından başlayan ve eylül ayına kadar devam eden rallide yüzde 80'in üzerinde kazanç sağladı. Dolar/TL ise, Cumhurbaşkanlığı seçiminin sonuçlandığı 28 Mayıs 2023 tarihinden, temmuz ayının ortalarına kadar güçlü yükseldi ve yüzde 35 primli seyretti; kur sonrasında da kademeli artışını sürdürdü. Dolar 2023'ün tamamında, TL karşısında yüzde 58 değer kazandı.

Borsada yaklaşık 4 ay süren düşüş trendi, ocak ayının başından itibaren yerini yükselişe bıraktı ve BIST100 endeksi, rekor üzerine rekor kırarak gün içi tarihi zirvesini 26 Şubat'ta 9450 puana taşıdı. Dolar/TL tarafında, 'seçimden sonra hızlı

değer kazanacak' beklentisiyle son dönemde dolara talep artarken, yükseliş de ivmelendi ve aylık ortalama primli seyir yüzde 2'lerden yüzde 3,5 seviyelerine çıktı. Öte yandan geçtiğimiz salı günü, vatandaşın döviz talebinin dijitalden fiziki dolara kaymasıyla bankalararası piyasa ile Kapalıçarşı arasındaki kur makası yüzde 5'lere kadar çıktı. Makas daha sonra yüzde 2'ye gerilerken; yaşananlar 2023 yılındaki genel seçim döneminde yüzde 10'lara kadar açılan kur makasını hatırlattı.

Gözler seçim sonrası ekonomi politikalarında olacak

Mart sonunda yapılacak yerel seçimi, önceki yerel seçimlerden ayıran fark; 2023'teki genel seçim sonrasında uygulanmaya başlayan para politikası ve yeni ekonomi yönetiminde bir değişiklik olup olmayacağına yönelik takip edilecek gelişmeler. Uzmanlar, sıkı para politikasında ve/veya ekonomi yönetiminde bir farklılık olması halinde, piyasalarda oynaklık yaşanabileceğine dikkat çekiyor. Ayrıca, yabancı yatırımcının da, seçim sonrasındaki yol haritasını yakında takip edeceği; izlenen politikaların devam etmesi halinde, ülkeye yabancı girişlerinin de hızlanabileceği tahmin ediliyor.

Öte yandan Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek geçen hafta, kurda reel değersizleşme beklemediklerini söylemiş ve "Seçim sonrası TL'nin değer kaybına ilişkin beklentiler bana çok anlamlı gelmiyor" demişti. Geçen hafta cuma günü uluslararası derecelendirme kurumu Fitch, 12 yıl sonra Türkiye adına ilk kez not artırımına gitti. Türkiye'nin kredi notunu "B+"ya yükselirken, görünüm "pozitif"e çıkarıldı. Fitch'in bu kararının da Türkiye piyasalarında pozitif havayı destekleyeceği yorumları yapılıyor.

Piyasa uzmanları, EKONOMİ'ye yaptıkları değerlendirmede yerel seçimlerin piyasa üzerinde doğrudan bir etkisi olmayacağını belirtiyor. Seçimin ardından mevcut ekonomi politikalarının korunması halinde, doların hızlı yükselmeyeceğini, baz etkisiyle enflasyonun gerilemeye başlayacağını ve yatırımcı için borsanın daha cazip hale geleceğini vurguluyorlar.

Piyasa uzmanları EKONOMİ'ye değerlendirdi İstanbul seçim sonucu son derece önemli

İnfo Yatırım Genel Müdür Yardımcısı Mert Yılmaz;

"Yerel seçim olmasına rağmen, özellikle İstanbul seçim sonucunun son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Buradaki kaygı şu: Eğer Murat Kurum seçimi kaybederse, 'Mevcut politika devam eder mi ve bu politikayı uygulayanlar görevinde kalırlar mı?' Bu belirsizlik, yerli ve yabancı yatırımcıyı bekle-gör havasına çekmiş görünüyor. 9400-9450 önemli bir direnç seviyesiydi. Borsa buraya kadar gitti ve makul sayılabilecek bir düzeltme hareketi başladı. İlk etapta 8800 puana tutunma çabası var. Satış baskısı devam ederse, 8450-8500 seviyelerine kadar bir geri çekilme görebiliriz. Diğer taraftan son günlerde özellikle bireysel yatırımcının döviz

talebinde artış gözleniyor. Merkez Bankası'nın, bankaların alış-satış kurları arasındaki makası açmasını istediği söyleniyor. Kapalıçarşı'da görülen tablolar da bunu destekliyor. Özetle, ne döviz ne de Borsa tarafında sert bir hareket beklemiyorum. Ama seçim sonucuna göre, bu kadronun ve politikaların uygulamaya devam edeceğine yönelik beklenti güçlenir ve piyasalar ikna edilirse yabancı ilgisinin tekrar ortaya çıkabileceğini ve borsanın lehine olacağını düşünüyorum" şeklinde konuştu.

Seçimden sonra kurlar ılımlı hızda artacaktır

Inveo Portföy Fon Yönetim Müdürü Eral Karayazıcı;

"Borsa sekiz haftalık bir ralliyi takiben 2 haftadır değer kaybediyor. 305 dolar zirvesinden başlayan geri çekilme 278 dolara kadar sürdü. Seçim öncesi süreçte 265-270 dolar bandının da test edilmesi mümkün. Ancak seçim sonrası süreçte seçim sonucu ne olursa olsun ekonomi politikalarında bir değişiklik olmaması şartı ile borsada bankalar liderliğinde yaz aylarında 340 doları hedefleyecek yeni bir yükseliş hareketi ile karşılaşmamız daha olası. Borsa İstanbul'da yılın ilk çeyreğinin yıldızı küçük şirketler endeksi (TUMY) oldu. BIST 100 endeksi, cari fiyatı ile (TL bazında) geçen yılın kapanışının yüzde 18 üzerindeyken, bu endeks yüzde 35 primli değerle işlem görüyor. Fiyat dezavantajı nedeniyle, ben küçük şirketler endeksinin önümüzdeki 1-2 çeyrek borsada yaşanabilecek yükselişe katılımında zorlanacağını, bu nedenle yatırımcıların büyük şirketler endeksi içinden tercihlerde bulunmasının daha doğru olacağını düşünüyorum. Döviz cephesinde ise, seçim arifesinde yerleşiklerin talebi var. Bu ay sonuna kadar sürebilir. Ancak ekonomi politikalarında bir değişiklik olmaması şartı ile seçim geride kaldıktan sonra, bu cephenin yeniden sakinleşeceğini, aylık enflasyona yakın oranlarda, ancak mevduat getirisinin altında kalacak bir hızla döviz kurlarındaki artışın ılımlı hızla süreceğini düşünüyorum" açıklamasını yaptı.

Seçime doğru oynaklık artabilir

Gedik Yatırım Yatırım Danışmanlığı Müdür Yardımcısı Eda Karadağ;

"Ay sonunda yapılacak yerel seçim, şimdilik piyasalarda belirsizlik yaratıyor. Seçime doğru zaman daraldıkça, piyasalardaki oynaklığında artmasına neden olabilir. BIST100 endeksinde, 9000 puan altına doğru hareketler, piyasaları tedirgin etmeye devam ediyor. Özellikle yatırımcılar, seçim sonrası endeksteeki seyrin ne olacağını merak ediyor. Aslında bu soruya net bir cevap vermek zor. İlk olarak, bir seçim belirsizliğinin geride kalması, piyasaları rahatlatacaktır. Sonrasında piyasalar, ana hikâyeye odaklanacak. Enflasyon ve TCMB'nin para politikasında atacağı adımlar, asıl piyasaların seyrini belirleyecek unsurlar olacağını değerlendiriyorum. Aynı zamanda, yabancı kurumların Türkiye ile ilgili raporları veya açıklamaları da buna katkı sağlayabilir. Özellikle, TCMB'nin şu anda mevcut duruşunu korumak istemesi

11.03.24

ve enflasyonla mücadeleye devam etmesi, piyasalarla olan iletişimini güçlendirmesi aslında olumlu bir gelişme olarak yorumlanabilir. Seçim sonrası içinse mevcudu koruması ve buna odaklanması bu açıdan önemli olacaktır” dedi.

Seçim sonrası hızlı bir yükseliş beklemiyorum

Ahlatcı Yatırım Genel Müdür Yardımcısı Tonguç Erbaş;

“Yerel seçimlerin piyasalar üzerinde doğrudan etkisi olmasını beklemiyorum. Bununla birlikte ekonomik programın netleşmelerinin kur fiyatlaması ve Borsa yükselişi için daha önemli olabileceğini düşünüyorum. Diğer taraftan, yerel seçimlerin sonuçlanması siyasi risk olarak beklenti yaratabilecek yerli ve yabancı yatırımcılar için, tabii ki bir dönüm noktası olacak. Seçim sonrasında kur tarafında yükselişin, enflasyonda aşağı yönlü bir patika yakalanana kadar -yaz aylarından önce beklenmiyor- devam etmesini bekliyorum. Enflasyon beklentilerine paralel bir yükseliş bile gerçekleşse, bu kurda yıllık yüzde 36 yükseliş anlamına geliyor. Bu durumda Türkiye’ye beklenti üzerinde bir yabancı sermaye girişi kur üzerinde baskı yaratabilir; bu beklenti için yılın ikinci yarısının daha yüksek olasılık olarak görüyorum. Yerel seçimlere 32 TL seviyelerinde kur fiyatlaması ile girilirse, yaz aylarına kadar 35 TL’ye kadar kademeli kur yükselişinin devam etmesi beklenebilir. Borsa tarafında ise, genel seçimlere benzer olarak yerel seçimler öncesinde de aşağı yönlü fiyatlamasının devam etmesi durumunda; seçim sonrasında yükselişin, kredi derecelendirme kuruluşlarından gelecek not ve görünüm yükseltmeleriyle devam edebileceğini ve özellikle yurt dışı swap işlemlerinde gerçekleştirilecek kademeli genişleme politikasının uygulanması durumunda yeni bir rallinin yaşanabileceğini düşünüyorum” değerlendirmesini yaptı.

Seçim sonrası borsa görüşüm oldukça pozitif

Biz Finansal Danışmanlık Kurucusu Murat Özsoy;

“Hızlı bir yükseliş beklemiyorum ancak risklerin giderek artacağı bir döneme de gireceğimizi akılda tutmak lazım. 2024 yılında TL’nin dolara karşı değer kaybetme hızında 2023 sonlarına göre artış var. Bu artış, şimdiki güncel aylık hızında devam ederse seçime muhtemelen 32.20 TL seviyelerinde bir kur ile gireriz. Hemen sonrasında ise, TL’de daha da hızlı bir kayıp beklemiyorum. Yılsonu kur beklentim bugünkü şartlarda 42 TL seviyelerinde. Borsa tarafında görüşlerim, oldukça olumlu. Seçim sonrasında başlayarak, özellikle mayıstan eylül ayına kadar olan dönemde, enflasyonun artış hızında baz etkisi kaynaklı bariz bir gerileme olacak. Bu da para politikasında ilave bir sıkılaşma gerektirmeyecek diye düşünüyorum ve borsaya bu durum yarayacak. Enflasyon karşısında alternatif olma açısından değil, politika faiz artışı ile şirket değerlerinde kayıp olmasını önlenmesi açısından. Enflasyon bu haliyle gitse bile, zaten borsa ve yatırım fonları haricinde enstrüman bulmak çok zor” ifadesini kullandı.

Sorun mevduat faizinin düşüklüğü değil, enflasyon hedefine güvenmemek

Alaattin AKTAŞ

11 Mart 2024 Pazartesi

Önümüzdeki bir yılın resmi enflasyon tahmininin yüzde 24.7 olduğunu söylesem eminim şaşırırsınız. Resmi tahmin diyorum, çünkü bu oran Merkez Bankası'na ait. Herhangi bir metinde yer almayan bu orana oturup birkaç basit hesap yaparak ulaşmak mümkün. Bu oranı nasıl hesapladığımı anlatacağım.

Peki önümüzdeki bir yılda enflasyon resmi olarak bu düzeyde tahmin edilirken yine Merkez Bankası verilerine göre yüzde 53.25 olan net mevduat faizine niye burun kıvrılıyor?

Tüm sorunumuz bu soruya verilecek yanıtta gizli.

Yüzde 53 faiz tartışma götürmeyecek bir gerçek, bankalar bu faizi veriyor. Ama gerçek olmayan, gerçekleşeceği konusunda büyük kuşku duyulan yüzde 24.7'lik enflasyon. Aksi olsa, yüzde 24.7'ye güvenilse herkes mevduata hücum eder, zaten o faiz de aşağı gelirdi. Böyle bir durumda geçen hafta yoğun olarak yaşandığı gibi kimse ne döviz büfelerinin önünde kuyruk olurdu, ne kuyumcuların önünde...

Önümüzdeki bir yıllık dönem için öngörülen enflasyon ve bu dönem için verilen faizi detaylı olarak ele almadan önce reel faiz hesabında yapılagelmekte olan yanlışa değinelim.

Biri geçmiş dönem, biri gelecek...

Mevduat faizi ile enflasyon oranının kıyaslaması yapılırken düşülen çok belirgin bir hata var:

Açıklanan son enflasyon oranı ile vaat edilen faizi kıyaslamak...

Açıklanan enflasyon artık geride kalmış dönemdeki durumu gösteriyor. O dönem bitti gitti!

11.03.24

Vaat edilen faiz ise gelecek dönemi, örneğin bir yılı kapsıyor.

Gerçek zamanlı ve gerçek oranlı bir örnek verelim...

Yıllık enflasyon oranı TÜFE'ye göre yüzde 67. Şubat itibarıyla oluşan son oran bu. Bu oranın gerçeği yansıtmıyorsa tartışması ayrı bir konu.

Yapılmakta olan yorumlar üç aşağı beş yukarı hep aynı:

“İşte resmi enflasyon bile yüzde 67. Üstelik yıllık oranın mayısta yüzde 74-75'e çıkacağı kabul ediliyor. Oysa verilen faiz kaç, en fazla yüzde 50 civarı. Demek ki çok ciddi bir negatif faiz var...”

İlk bakışta doğru izlenimi veren bir değerlendirme.

Ama bu temelden yanlış bir değerlendirme.

Yüzde 67, “**mart 2023-şubat 2024**” dönemini kapsayan bir yıldaki fiyat artışı.

Vaat edilen yüzde 50 faiz ise “**mart 2024-şubat 2025**” dönemini kapsayan faiz.

Yani sonuçta tümüyle farklı iki dönem için karşılaştırma yapılmış oluyor.

Yıllık faizin hangi düzeyde bulunduğunu da tam olarak verelim. Merkez Bankası'nın tüm bankaların ortalamasını gösteren verilerine göre 1 Mart itibarıyla yıllık bileşik faiz bir aya kadar vadede yüzde 44.56, üç aya kadar vadede yüzde 53.25, altı aya kadar vadede yüzde 50.61, bir yıla kadar vadede yüzde 41.55, bir yıl ve daha uzun vadede yüzde 40.45; tüm vadeler ortalamasında ise yüzde 47.82 düzeyinde bulunuyor.

Mevduatın ağırlıklı 32 gün vadeli olarak tutulduğunu göz önünde bulundurursak faizi yüzde 53.25 olarak almak yanlış olmaz.

“Yüzde 53 faiz mi var, hangi banka veriyor” diye itiraz edenler olabilir. Unutulmasın bu bileşik faiz. Basit yüzde 45-46 faizin yüzde 5 stopaj düşüldükten sonraki bileşiği yüzde 53'ü aşıyor.

Şu günlerde bankaların çoğunun 32 gün vadeli mevduata uyguladığı faiz de zaten yüzde 45-46 dolayında. Ancak bu faizin yıllık yüzde 53 getiri sağlayabilmesi, mevduat hesabının her ay aynı orandan yenilenmesiyle mümkün. Gelişmelere göre basit faiz yukarı gider ya da aşağı çekilirse yüzde 53 de tabii ki değişir.

Ama şu anki durumda basit yüzde 45-46, bileşik faiz yüzde 53...

Enflasyonun bir kat fazlası faiz!

Gelelim başlıkta ve girişte değindiğimiz detaya...

11.03.24

Mevduat faizi belli, bir ay vadelinin yıllığı yüzde 53.

Bu oran nasıl mı enflasyonun bir kat fazlası olur?

Ben demiyorum, Merkez Bankası örtülü biçimde bunu vaat ediyor. Şöyle:

- Merkez Bankası'nın bu yılki enflasyon tahmini kaç?

- Yüzde 36!

- Evet; şimdi bak, iki ayda yüzde 11.5 artış olduğuna göre kalan on ayda ne kadar artış bekleniyor; ben söyleyeyim, yüzde 22.

- Nereye varacaksın böyle?

- Dur sabret; 2025 enflasyon hedefi de yüzde 14 olduğuna göre ocak-şubat artışı yüzde 2.2 varsayılıyor demektir. Yani bu yıl on aydan yüzde 22, 2025'in ilk iki ayından yüzde 2.2; toplamı ne eder, yüzde 24.7.

- Şu durumda marttan itibaren önümüzdeki bir yılın enflasyonu yüzde 24.7 mi olacak diyorsun?

- Ben demiyorum ki, Merkez Bankası diyor. Bu yıl yüzde 36'da kalınmasa ve üst sınır olan yüzde 42'ye çıkılsa bile o durumda da bu yılın kalan on ayı için yüzde 27, ekle üstüne ocak ve şubatın yüzde 2.2'sini, toplam yüzde 30 ediyor.

- Yani sen diyorsun ki önümüzdeki bir yıldaki enflasyon yüzde 25, bilemedin 30 olacak; neyine yetmiyor yüzde 53 mevduat faizi!

- Aman sakın! Ben bir kere kimseye bu faiz neyine yetmiyor diyemem, ikincisi de bu tahmini tümüyle Merkez Bankası'nın öngörülerine dayandırdığımı bir kez daha söyleyeyim. Merkez Bankası'nın verilerine herkes ulaşabilir ve bu hesabı herkes yapabilir.

Temel sorun, güven!

İşte veriler ortada. Önümüzdeki bir yılda "**Merkez Bankası'nın tahminlerine göre**" enflasyon yüzde 25, en fazla yüzde 30 olacakken bu dönem için verilen yüzde 53 net faize burun kıvrılıyorsa siyasiler başta olmak üzere ekonomi yönetimi ve tabii ki Merkez Bankası; herkes şapkasını önüne koyup düşünmek durumunda.

"Biz ne yaptık da vatandaşı ilan ettiğimiz hedeflere, tahminlere böylesine güven duymaz hale getirdik" diye...

Düşünsenize eğer önümüzdeki bir yıl için resmi olarak tahmin edilen yüzde 25 dolayındaki enflasyonda kalınacağına güvenilse yüzde 53 faiz çok iyi bir kazanç

11.03.24

demek. Enflasyon düştükçe faizin de düşmesi muhtemel ya o durumda git yaklaşık yüzde 42'den bir yıl vadeli mevduat hesabı açtır, kendini garantiye al!

Ama vatandaş geçmişten dersini çıkardı!

Ne bir aydan uzun vadeli mevduatı ve faizi tercih ediyor, ne önümüzdeki bir yılda enflasyonun öyle yüzde 25'lere, 30'lara düşeceğine inanıyor.

Fitch'ten mesaj: İstikamet doğru ama yol uzun

Servet YILDIRIM

11 Mart 2024 Pazartesi

Fitch, Türkiye'nin kredi notunu B'den B+'ya yükseltti. Sadece not yükselmekle kalmadı kredi notu görünümünü de durağandan pozitifte çevirdi. Sürpriz oldu mu? Hayır. 2023 Mayıs seçiminin ardından politikalarda yapılan değişikliklerin ve geleneksel politikalara yönelişin kredi derecelendirme kuruluşları tarafından olumlu karşılandığını görüyor ve bunun bir not artışına dönüşmesi için politikalardaki normalleştirme ve ekonomideki dengelenme sürecinin sürdürülmesi gerektiğini biliyorduk. 18 Aralık'taki "Not artışı bahara mı kaldı?" başlıklı yazıda "**Bir not artışı, eğer politikalarda bir geri dönüş ya da sulandırma olmazsa, yılın ilk çeyreğinde gelebilir**" demiştik. (Bakınız: https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/not-artisi-bahara-mi-kaldi/720794#google_vignette)

Netice itibariyle, cuma gecesi gelen **not artışı Türkiye için olumludur ama yeterli değildir.**

Yeterli değildir, çünkü son not artışının ardından Fitch **kredi notumuz yatırım seviyesinin dört kademe altında** bulunuyor. Hala yatırım yapılabilir kategorisinin altında ve Belarus, Bosna, Moldova, Gana, Mısır, Nikaragua, Moğolistan ve Tacikistan gibi ekonomisi sorunlu ülkeler ile bir aradayız. "Spekülatif" olarak nitelendirilen sınıftayız.

Oysa **bir ekonomi için başarı ölçütü en az BBB- notuna sahip olmaktır.** Yani bizim, 2016 yılında kaybettiğimiz yatırım yapılabilir ülke kategorisine yükselmemiz gerekiyor.

Türkiye'nin kredi notu hikâyesi **Süleyman Demirel'in DYP-SHP koalisyonu** döneminde, 1992 yılının Mayıs ayında alınan BBB gibi parlak bir not ile başlamıştı. Ancak Demirel'den görevi devralan **Tansu Çiller'in** uyguladığı "heterodoks" politikaların gölgesinde iki yıl bile geçmeden 1994 Ocak ayında BBB'yi kaybettik. **Demirel'den** Başbakanlığı devraldığında BBB notuna sahip "yatırım

11.03.24

yapılabilir” kategorisindeki bir ekonomiyi teslim alan **Çiller, 6 Mart 1996’da Başbakanlığı bıraktığında ise Türkiye’nin notu B+’ya, yani spekülâtif ülke düzeyine düşmüştü.**

Türkiye tekrar BBB’yi ancak 2013 Mayıs ayında alabildi. Maalesef ikinci BBB dönemi de kısa sürdü. 19 yılda geri alabildiğimiz BBB’mizi üç yıl içinde 2016’da tekrar kaybettik.

Hafta sonunda olduğu gibi B’den B+’ya çıkmak önemlidir ve değerlidir ancak yeterli değildir. **Bu not artışı bize istikamet in doğru olduğunu gösterir ama B+ bize aynı zamanda daha uzun bir yolumuz olduğunu söyler.**

Eğer yakın geçmişte örneğini sıklıkla gördüğümüz “heterodoks” maceralardan uzak durur, **faiz** takıntısından kurtulur, ekonominin kuralları ile kavga etmeden mevcut politika duruşunda ısrar edersek önümüzdeki dönemde Moody’s ve S&P’den de not artırımları gelecektir. Ancak olmamız gereken seviyeye, yani yatırım kategorisine yükselebilmemiz için daha çok yolumuz var.

Özetle, aralık ayında da dediğim gibi “**Rasyonel zemine dönüş Türkiye’nin derin makro-ekonomik problemlerine henüz çözüm getirmemiştir ancak, büyük ölçüde para politikası tarafında atılan adımlarla çözüm için zemin hazırlamaya başlamıştır.**

Önemli olan bu zemin üzerinde doğru ve gecikmiş adımları atarak makro iyileşmeyi sağlamaktır. Bu dönüşte ısrar edildikçe son yıllarda heterodoks, kurala dayalı olmayan ve öngörülebilirlikten uzak politika uygulamaları ile yıpratılan ekonomide iyileşmeler daha belirginleşecek ve not artışını beraberinde getirecektir.”

Yüksek enflasyon devlet aklını da tehdit ediyor

Maruf BUZCUGİL

11 Mart 2024 Pazartesi

Türkiye son üç yıldır yüksek enflasyonun etkisi altında. 2018’de başını kaldırmaya başlayan enflasyonun seçim kaygılarıyla göze alınmasıyla, hatta taammüden yükseltilmesiyle bugünlere geldik. Daha önce yaşamadığımız kadar uzun süren yüksek enflasyon süreci ekonomideki dengeleri altüst ettiği gibi devlet aklının yıllardan beri bin bir emekle oluşturduğu ve sürdürdüğü stratejileri de tehdit etmeye başladı. Dünya konjonktürünün önümüze çıkardığı fırsatları birer birer ısıtıyoruz. Yüksek enflasyonun ağırlaştırdığı maliyet artışları ve finansmana erişim sorunlarıyla boğuşan ihracatçılarımız rekabet güçlerini korumakta zorlanıyor. Yüksek enflasyon ve seçim kaygılı popülist politikalar devlet aklının ortaya koyduğu uzun erimli stratejilerin takibini güçleştiriyor.

1-3 Mart tarihlerinde yapılan Antalya Diplomasi Forumu (ADF) dünyanın en geniş diplomasi ve ticaret ağlarına sahip ülkelerin başında gelen Türkiye’nin enflasyon tehdidi altındaki yumuşak gücünü bir kez daha gözümüze soktu.

Türkiye’nin gücü: 246 ülkeye ihracat, 146 büyükelçilik

Türkiye uzun zamandan beri Çin’den bile fazla ülkeye ihracat yapabilen dünyanın en büyük tedarikçilerinden biri. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Şubat ayı verilerine göre Türkiye 246 ülkeye ihracat yapıyor. Dışişleri Bakanlığı ise 1793’te Londra’ya büyükelçi olarak atanan Yusuf Agah Efendi ile başlayan sürekli temsil geleneğini 146 ülkedeki büyükelçilikleriyle sürdürüyor, Toplam dış temsilcilik sayısı 257’ye ulaşmış durumda. Buradan bakınca ilki 2021’de 2 bin kişiyle yapılan ADF’ye bu yıl 19 devlet başkanı, 63 bakan olmak üzere 148 ülkeden 4 bin 700 kişinin katılması olağan bir gelişme. Bu yıl “Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak” ana temasıyla toplanan ADF’de ekonomi içerikli oturumların ağırlığı giderek artıyor. Buradan gelen yansımalar, Türkiye’yi dünyadan çok olumsuz ayırıştıran, içine kapatan, (Merkez Bankası’nın “herkes için ekonomi” köşesinde belirttiği gibi) “zengini daha zengin,

fakiri daha fakir” yapan yüksek enflasyondan hızla kurtulmanın şart olduğunu gösteriyor.

Afrika'nın kimsesi Türkiye...

ADF'ye kuruluşundan bu yana Afrika ülkelerinin ilgisi nitelik ve nicelik olarak her yıl artıyor. Afrika ülkeleri ADF'yi seslerini duyurdukları, sorunlarını masaya getirdikleri önemli bir platform olarak görüyorlar. Afrika'dan ADF'ye bu yıl 7 devlet başkanı, 2 başbakan, 2 meclis başkanı, 25'i dışişleri bakanı olmak üzere 28 bakan ve 6 uluslararası temsilcinin katılması önemli.

Konuştuğumuz diplomatik kaynaklar ADF'ye Afrika'dan yoğun ve nitelikli katılımın, “Türkiye Cumhuriyeti'nin geçtiğimiz 25 yıl içinde ilmek ilmek ördüğü ve Afrika açılımından bugün Afrika Ortaklık Politikasına evrilen ilişkiler ağı” sayesinde gerçekleştiği görüşündeler. Diplomatik kaynaklar Türkiye'nin Afrika'nın 44 ülkesinde büyükelçiliği, 22 ülkesinde TİKA ofisi, 41 ülkede 62 noktaya uçan THY ağı ile geliştirdiği sıcak ilişkilerin önemine dikkati çekiyorlar. Afrikalı siyasetçiler, “Antalya'da kendilerine dünyanın diğer bölgelerindeki muhataplarına erişimlerinin sağlandığı eşit bir diplomasi alanı bulduklarını” dile getiriyorlar. Doğu Afrikalı bir Bakanın Balkanlar'daki muhataplarıyla dış politika ve güvenlik sorunlarını ele alabilmesi diplomatik gözlemcilerce ADF'nin başarısı olarak görülüyor.

Ticaret hacmi 20 yılda 5 milyardan 40 milyar dolara çıktı

Afrika ülkeleri ile Türkiye arasındaki ticaret hacminin 20 yılda 5 milyardan 40 milyar doların üzerine çıkması kıtaya dostluğa bağlı olarak titizlikle geliştirilen ortaklığın somut göstergesi olarak kabul ediliyor. Ankara'daki 38 Afrika Büyükelçiliği bulunması ve yükseköğrenimine Türkiye'de devam eden 60 bini aşkın Afrikalı genç de ekonomik ilişkilerin gelişiminde önemli yer tutuyor. Antalya'ya gelen liderler ve bakanlar Türk girişimcileri ve iş insanlarıyla bağlantılar kuruyor, devlet kuruluşlarıyla anlaşmalar imzalıyor. Türkiye'nin enflasyonu yenerek bu pazarları daha fazla kucaklamaya odaklanabilmesi en büyük dileğimiz.

Fitch'in not artırım kararının düşündürdükleri

Türkiye'nin kredi notunun Fitch tarafından “B”den “B+”ya yükseltilmesi ve not görünümünün “durağan”dan “pozitif”e çevrilmesi dipten yukarı doğru çıkmaya başladığımızı göstermesi bakımından sevindirici. Ancak, Fitch, Moodys ve S&P nezdinde mevcut notumuzun hala yatırım yapılabilir ülke notunun 5-6 kademe altında olduğunu hiç aklımızdan çıkarmayalım. Üstelik bu seviyelerin 2001 krizi ile hemen aynı olduğunu ancak Ak Parti iktidarlarının ilk 10 yılı sonrasında 2012-2014 döneminde yatırım yapılabilir ülke notuna ulaştığını, bu dönemde Türkiye'de tek haneli enflasyonun hüküm sürdüğünü hep hatırlayalım.

Türkiye'nin süratle seçim ekonomisinden kurtulup rasyonel zemine dönmesi, enflasyonla bütüncül mücadeleyi siyasi kararlılıkla sürdürmesi halinde yeniden yatırım yapılabilir ülke notlarını yakalaması mümkün olacak.

Parasal genişleme en çok kredi kartından

Naki BAKIR

11 Mart 2024 Pazartesi

Merkez Bankası bazı kredilerde aylık büyüme sınırını yüzde 2'ye düşürürken, bireysel kart borçları ocakta yüzde 8, şubatta yüzde 5,8 olmak üzere ilk iki ayda yüzde 13,6 oranında net 156,8 milyar lira arttı.

Merkez Bankası, enflasyonla mücadele doğrultusunda parasal sıkılaştırma adımı olarak ticari kredi ve ihtiyaç kredisinde aylık büyüme sınırını yüzde 2'ye düşürürken, ekonomide parasal genişlemeye asıl, rekor hızla artan bireysel kredi kartı borçlanmasının yol açtığı belirlendi.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre, 2023 yılı boyunca yüzde 158,6 oranında artarak son iş günü olan 29 Aralık'ta 1 trilyon 154,9 milyar liraya ulaşan bireysel kredi kartı borç bakiyesi, bu yılın ilk iki ayında da hızla büyümeye devam etti.

Bankacılık sektörü kredi hacmi (Milyar TL) *									
	3 Mart 2023	29 Aralık 2023	1 Mart 2024	İki aylık Değişim			Yıllık Değişim		
				Miktar	Cari, %	Reel, %	Miktar	Cari, %	Reel, %
Bireysel kredi kartı	514,0	1.154,9	1.311,7	156,8	13,6	1,8	797,7	155,2	52,7
-Taksitli	260,1	499,6	571,6	72,0	14,4	2,6	311,5	119,8	31,5
-Taksitsiz	253,9	655,3	740,1	84,8	12,9	1,3	486,2	191,5	74,5
Tüketici kredileri	1.202,9	1.513,8	1.578,1	64,3	4,2	-6,5	375,2	31,2	-21,5
-Konut	369,9	438,4	438,8	0,4	0,1	-10,3	68,9	18,6	-29,0
-Taşıt	57,7	95,8	93,5	-2,3	-2,4	-12,5	35,8	62,0	-3,0
-İhtiyaç	775,3	979,6	1.045,8	66,2	6,8	-4,3	270,5	34,9	-19,3
Ticari vd. krediler	6.371,5	8.961,6	9.473,6	512,0	5,7	-5,2	3.102,1	48,7	-11,0
TOPLAM		11.630,3	12.363,4	733,1	6,3	-4,7	4.275,0	52,9	-8,5

*BDDK'nın cuma günleri itibarıyla açıkladığı haftalık verilere göre.

Kredilere aylık yüzde 2 büyüme sınırı gelirken; BDDK'nın cuma günleri itibarıyla açıkladığı haftalık verilere göre söz konusu borçlar, 29 Aralık 2023-2 Şubat 2024 arasındaki yaklaşık bir aylık dönemde yüzde 8'le, tüketici fiyatları (TÜFE) bazında ocak ayında yüzde 6,7 olan enflasyonun üzerinde artış kaydetti. Şubat ayında da aylık enflasyon yüzde 4,53 olurken, bireysel kart borçları 2 Şubat-1 Mart arasındaki bir aylık dönemde yüzde 5,2 büyüdü.

Böylece bireysel kart borçları, bu yılın ilk iki ayında kümülatif bazda cari olarak yüzde 13,6 oranında 156,8 milyar lira büyüyerek 1 trilyon 311,7 milyar liraya ulaştı. Ocak-şubat döneminde yüzde 11,54 olan enflasyondan arındırıldığında bu dönemde kart borçlarının reel bazda yüzde 1,8 büyüdüğü belirlendi.

İki aylık dönemde taksitli kart borçları cari olarak yüzde 14,4 oranında 72 milyar liralık artışla 571,6 milyar; taksitsiz borçlar da net 84,8 milyar lira ile yüzde 12,9'luk cari artışla 740,1 milyara ulaştı. Yılın ilk iki ayında reel bazda taksitli bireysel kredi kartı borçları yüzde 2,6, taksitsiz borçlar da yüzde 1,3 arttı.

Bir yıl öncekinin 2,6 katı

Bireysel kredi kartı borç bakiyesinde son bir yıldaki artış ise yüzde 155,2'ye ulaştı. Geçen yıl aynı tarihlerde 514 milyar lira olan söz konusu borçlar 1 Mart 2024 itibarıyla 797,7 milyar lira daha fazla olmak üzere bunun yaklaşık 2,6 katı düzeyinde bir büyüklük oluşturdu.

Tüketici ve ticari kesime kullanılan kredilerdeki büyümenin enflasyonun altında kaldığı son bir yılda yüzde 67,07 olan yıllık TÜFE artışı ile indirildiğinde bireysel kart borçlarında yüzde 52,7 ile rekor düzeyde bir "reel" artış olduğu dikkati çekti.

Kredilerde reel daralma

Son bir yılda taksitli kart borçları cari olarak yüzde 119,8, reel bazda yüzde 31,5 artarken, tüketicilerin asgari tutarını ödeyerek kalan borcu devretme yöntemine giderek artan oranda başvurduğu taksitsiz borçlarda yüzde 191,5'lik cari ve yüzde 74,5'lik reel büyüme yaşandı.

Son bir yılda taksitli bireysel kredi kartı borçlarının bakiyesi net olarak 311,5 milyar, taksitsiz borçlar da 486,2 milyar lira arttı. Merkez Bankası'nın aylık büyüme sınırını 29 Mart'tan geçerli olmak üzere aşağı çektiği ihtiyaç kredileri ile ticari krediler ve diğer kredilerde ise zaten reel bazda daralma yaşanıyor. 2023 sonu ile 1 Mart 2024 arasındaki iki aylık dönemde toplam tüketici kredilerinin hacmi cari olarak yüzde 4,2 ile enflasyonun çok altında bir artış kaydetti.

Bu dönemde 64,3 milyar lira artan tüketici kredileri 1 trilyon 578,1 milyar lira oldu. Enflasyonla indirildiğinde söz konusu kredilerde reel olarak yüzde 6,5 daralma olduğu görüldü. 1 Mart itibarıyla tüketici kredilerinin 1 trilyon 45,8 milyarını ihtiyaç,

438,8 milyarını konut ve 93,5 milyarını taşıt kredileri oluşturdu. İki ayda cari olarak yüzde 6,8 artan ihtiyaç kredisi hacmi reel bazda yüzde 4,3 daraldı.

Aynı dönemde cari olarak sadece yüzde 0,1 artış gösteren konut kredilerinde reel daralma yüzde 10,3; cari olarak da yüzde 2,4 azalan taşıt kredilerindeki reel daralma da yüzde 12,5 oldu. Bankacılık sektörü toplam kredi hacminin en büyük bölümünü oluşturan ticari ve diğer krediler de benzer bir seyir izledi.

2023 sonundan bu yana 512 milyar liralık net artışla 9 milyar 473,6 milyar lira olan söz konusu kredilerde iki aylık cari genişleme yüzde 5,7 olurken, reel bazda yüzde 5,2 daralma yaşandı. Son bir yılda ise toplam tüketici kredileri cari olarak yüzde 31,2, ticari ve diğer krediler de yüzde 48,7 ile enflasyonun altında artışlar kaydetti. Yıllık bazda toplam tüketici kredilerinde yüzde 21,5, ticari ve diğer kredilerin hacminde de yüzde 11 daralma meydana geldi.

Kartla harcama neden artıyor?

Son dönemde kredi kartı harcamalarında yaşanan rekor büyümede, enflasyondaki yükselişe/hayat pahalılığındaki artışa bağlı olarak mevcut gelirleri geçim için yetersiz kalan sabit gelirliler yurttaşların zorunlu ihtiyaçlarını karşılamada kredi kartına daha fazla başvurmasının etkili olduğu belirtiliyor.

Tüketicilerin her ay gelen ekstredeki borcunun asgari ödeme tutarı kadarını ödeyip, faiz maliyetine katlanarak kalanını gelecek dönemlere devretmesi de kart borçlarındaki büyümeye ivme kazandırıyor. Tüketici Birliği Federasyonu'nun yaptığı bir araştırma aylık kart borcunda sadece asgari tutarı ödeyenlerin sayısının hızla arttığını ortaya koyuyor. Dolaşımdaki sayısı ülke nüfusunu fazlasıyla aşan kredi kartlarının, kullanım alanının da yaygınlaştığı, artık semt pazarlarında bile kullanılır hale geldiğine işaret ediliyor.

Kredilerde ilave sıkılaştırma

Para Politikası Kurulu'nun 22 Şubat toplantı özetinde yer alan "Enflasyon görünümünde belirgin ve kalıcı bir bozulma öngörülmesi durumunda para politikası duruşu sıkılaştırılacaktır.

Kredi büyümesi ve mevduat faizinde öngörülenin dışında gelişmeler olması durumunda parasal aktarım mekanizması desteklenecektir" ifadeleri, Banka'nın 6 Mart tarihli duyurusu ile somutlaştı. Kredi büyümesine dayalı menkul kıymet tesisi kapsamında, TL ticari kredilerinde yüzde 2,5 ve ihtiyaç kredilerinde yüzde 3 olan aylık büyüme sınırları yüzde 2'ye düşürüldü, taşıt kredilerinde ise sınır yüzde 2 olarak korundu.

Duyuruda, kredi büyüme sınırlarına ilişkin uygulamanın etkinliğini artırmak amacıyla menkul kıymet tesisine ek olarak, kredi büyümesine dayalı zorunlu karşılık tesis

11.03.24

edilmesine yönelik çalışmaların devam ettiği bildirilerek, "Ayrıca, parasal aktarım mekanizmasının güçlendirilmesine yönelik ilave adımlar üzerinde çalışılmaktadır" denilmiştir.

Banka'nın 7 Mart 2024 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ'de değişiklik yapan tebliği ile de bu sınırlara uymayanlara yaptırım getirilerek; belirlenen kredilerin aylık yüzde 2 büyüme oranını aşan kısmı için TL cinsinden zorunlu karşılıkların 1 yıl süreyle bloke olarak tutulacağı bildirildi.

Kredi kartına da önlem bekleniyor

Öte yandan parasal sıkılaştırma kapsamında kredi kartı harcamalarına da sınırlama ve yeni önlemler bekleniyor. Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan, kredi kartı harcamalarındaki yükselişi takip ettiklerini, bu konu ile ilgili düzenleme yapılması gerektiğini düşündüklerini açıklamıştı. Birkaç yöntem üzerinde çalışmaların sürdüğünü açıklayan Karahan, belli bir aşamaya geldiğinde bunun kamuoyuyla paylaşılacağını bildirmişti.

Halen asgari ödeme tutarı, limiti 25.000 TL altında olan kredi kartları için yüzde 20, limiti 25.000 TL üzerinde olan kartlar için de yüzde 40 olarak uygulanıyor. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) kredi kartları limitlerine ve asgari ödeme oranlarına yönelik yeni düzenlemeler getireceği, bu kapsamda 15 bin TL limite kadar olan kredi kartlarında asgari ödeme tutarının yüzde 25'ten yüzde 30'a çıkarılacağı da basına yansımıştı.

Karta sınır ekonomiyi nasıl etkiler?

Enflasyonla mücadele kapsamında Merkez Bankası'ndan kredi kartıyla alışverişe yönelik sınırlayıcı önlemler beklenirken, bunun etkilerine ilişkin olarak ekonomi çevrelerinde farklı görüşler dillendiriliyor.

Bir kesim, enflasyondaki artışta temel belirleyici olan iç tüketimin kontrolü ve ekonominin soğutulması için bu önlemleri gerekli görürken, diğer kesim ise kartlı yaşamın baskılanması ile yapısal sorunların çözülmeyeceğini, hatta sert yaptırımların sorunu daha da derinleştireceğini öne sürüyor. Karşıt görüş, ekonomi yönetiminin parasal sıkılaştırma kapsamında kart kullanımını zorlaştırmasının piyasada satın almaları doğrudan etkileyeceği, enflasyonu düşürmek için doğru politikanın tüketimi kısmak olmadığı temeline dayanıyor.

Devletin vergi gelirlerinin yüzde 60'ın üzerindeki bir bölümünün KDV, ÖTV gibi tüketimden alınan dolaylı vergilerden sağlandığına işaret edilerek, tüketimin yavaşlamasının aynı zamanda vergi gelirlerinde düşüş ve büyümede yavaşlamayı beraberinde getireceği vurgulanıyor. İç tüketimi baskılayacak sert önlemlerin ekonomide kayıt dışılığı ve takibe düşen alacakları artıracığı da karşı görüşler arasında yer alıyor.

Çalışamayana ulaşmak...

Ferit Barış PARLAK

11 Mart 2024 Pazartesi

Sosyal Güvenlik Kurumu: Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı kurumlarının birleşmesiyle oluşan devlet kurumu...

***

Resmî kayıtlarına göre: Türkiye’de, (sığınmacılar DÂHİL) 23 milyon kişi çalışıyor...

***

Türkiye İstatistik Kurumu: Ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlarda, veri ve bilgi toplaması ve yayınlaması için görevlendirilmiş devlet kurumu...

Bu bilgilerin, toplumun her kesimi karar alma aşamasında kullandığı için, güvenilir ve yol gösterici olması gerekiyor...

***

Resmi kayıtlarına göre: Türkiye’de, 35 milyon kişi çalışabilir durumda ama (sığınmacılar HARİÇ) 32 milyon kişi çalışıyor...

***

Resmî kayıtlarına göre: Türkiye’de, (sığınmacılar HARİÇ) 15 milyon kişi yardım alıyor...

***

Yani...

25 milyonu aşkın kişi (bazı özel emekliler ve öğrenciler dâhil), herkesin önünde (resmen) vergi vermeden, vergi verenler tarafından nemalandırılıyor...

11.03.24

VELHASIL

Zorunluluktan çalışamayanı, işe/aşa ulaşamayanı ve çektiği sıkıntıları anlayarak, yardım ederek (fitre/zekat); Yalan gibi kötü alışkanlıklardan uzaklaşıp, arınarak; Yardımlaşarak doğruyu arama, doğruya yaklaşma diye tanımlıyoruz biz Müslümanlar Ramazanı...

***

İşi/aşı olmayana, çalışamayana (sağlık sorunları gibi nedenlerle çalışma zorluğu çeken) hangi veriyle, nasıl ulaşacağız Ramazan'da?

***

Ramazanın hayırlara, sağlığa, doğruya, iyiliklere, güzelliklere vesile olması dileğiyle...

Abdulkadir Selvi

Yeniden Refah Partisi neye hizmet ediyor

Siyaset bir duruş meselesi. Doğru yerde duran kazanıyor, yanlış yerde duran kaybediyor.

6'lı masada yer alan Saadet Partisi, Gelecek Partisi, DEVA ve Demokrat Parti'nin durumu ortada. Birçok yerde aday çıkaramadılar. Bir kısmı ilk seçimde silinip gidecek. İYİ Parti ise yanlış bir kurgulanmanın bedelini ödüyor. CHP'ye seçim kazandırma partisi gibi konumlandı. Ne zaman ki kendi başına seçime girme kararı aldı, parti bölündü.

DOĞRU TERCİH

Yeniden Refah Partisi ise cumhurbaşkanlığı seçiminde doğru bir tercih yaptı. Kılıçdaroğlu'nu değil, Erdoğan'ı destekledi. Bundan da kârlı çıktı. Hem oyunu yükseltti, hem Meclis'e girme şansına kavuştu. YRP'nin görevi de AK Parti'ye seçim kazandırmak değil. O da kendi başına seçimlere girebilir. Ancak bunu yaparken yanlış yerde konumlanmamaya, Saadet Partisi'nin yaptığı hataları yapmamaya, yanlış hedefe ateş etmemeye dikkat etmeli. Bakın yanlış yerde duranlar siyaset sahnesinden bir bir siliniyor.

AK PARTİ'YE KAYBETTİRME PARTİSİ

Yeniden Refah Partisi'ni de böyle bir tehlike bekliyor. Çünkü YRP, yerel seçimlerde kendisini yanlış yere konumlandırdı. AK Parti'nin yeniden aday göstermediği eski belediye başkanları ya da FETÖ'cü eski siyasilerin etkisiyle intikam partisine dönüşüyor. Yeniden Refah Partisi'nin siyasetteki tek misyonu AK Parti'ye kaybettirmeye dönüştü.

İKİ TEHLİKELİ EĞİLİM

11.03.24

Yerel seçim sürecinde YRP'de iki eğilim baskın çıktı.

1- AK Parti'nin aday göstermediği eski AK Partililer.

2- Erdoğan'dan intikam almak isteyen eski FETÖ'cüler.

Fatih Erbakan'ın partisini, maalesef ki FETÖ'cülerin Erdoğan'la hesaplaşma partisine dönüştürdüler.

SUAT PAMUKÇU'NUN UYARISI

Merhum Erbakan'ın dava arkadaşlarından Suat Pamukçu, YRP Genel Sekreterliği'nden istifa ederken, Yeni Şafak'ta yer alan röportajında FETÖ tehlikesine dikkat çekti. "Genel başkanın yanında varlar. Öncelikle şunu söyleyeyim; ısrarla ittifaka karşı olanlar kesin FETÖ'cüdür. Bu FETÖ'cülerin de şu anda tek hedefleri Reiscumhur'dur. İntikam almak duygusuyla yanıp tutuşuyorlar" dedi.

FETÖ YUVALANMIŞ

YRP sadece intikal almak isteyen eski AK Partililerin değil, aynı zamanda Erdoğan'la hesaplarını görmek isteyen FETÖ'cülerin de 'Truva atı'na dönüşmüş durumda. Fatih Bey, bu FETÖ değil miydi 28 Şubat'ta televizyonlara çıkıp, merhum Erbakan'a Başbakanlıktan çekilmesi için çağrı yapan? Bu FETÖ değil miydi 28 Şubat'ta Erbakan Hoca'yı devirmek isteyenlerle işbirliği yapan? Televizyonlara çıkıp Erbakan'a, "Beceremediniz artık bırakın, çekilin" diyen?

ERBAKAN FETÖ'YLE MÜCADELE EDERDİ

Merhum Erbakan hayata olsaydı FETÖ'yle işbirliği mi yapardı, yoksa onlarla mücadele mi ederdi? Fetullah Gülen hayatı boyunca Erbakan'la mücadele etti. Bunun uğruna 28 Şubatçılarla bile işbirliği yaptı. Erbakan da bugün hayatta olsa FETÖ'yle mücadele ederdi. Peki Fatih Erbakan, FETÖ'cülerle işbirliği yaparsa bu doğru olur mu? Siz FETÖ'cülerin Erdoğan'la hesaplaşmasına niye alet oluyorsunuz? Fatih Bey unutmayın bunlar güçlendiğinde ilk olarak sizi devirirler.

Siyaset merhum Erbakan'ın deyimiyle bir "milli şuur" meselesidir. Önce şahıslar değil, dava gelir. Koltuk uğruna değil, dava uğruna siyaset yapılır.

ERBAKAN'IN HAYALLERİNİ GERÇEKLEŞTİRDİ

Fatih Bey, Erdoğan, merhum Erbakan'ın hayali olan, uğruna mücadele ettiği ne varsa gerçekleştirdi.

Merhum Erbakan, Ayasofya'ya vurulan zincirler kırılacak derdi, Ayasofya'ya vurulan zincirleri kırıp, Ayasofya'yı ibadete açan Erdoğan oldu. Siz de o açılıştaki

11.03.24

bulunanlardan birisi oldunuz. Ayasofya'yı açtığı için mi bugün Erdoğan'ı kaybettirme partisi oldunuz?

BAŞÖRTÜSÜ YASAĞINI KALDIRDIĞI İÇİN Mİ

Erbakan Hoca Merve Kavakçı'yı milletvekili yapıp, başörtülü milletvekilini Meclis'e sokan liderdi. Bunun için hedef oldu. Başörtüsü yasağını kaldırmak istediği için partisi kapatıldı. Kendisi siyasi yasaklı hale getirildi. Erbakan'ın isteyip yapmaya muktedir olmadığı başörtüsü yasağını Erdoğan kaldırdı. Bugün başörtülü milletvekili, bakan ve vali var. Başörtülülerin okullara alınmadığı Türkiye'den başörtülü rektörlere gelindi. Sizin başörtüsü yasağı beni ilgilendirmez demeyeceğinizden eminim. Ama Fatih Bey, siz başörtüsü yasağını kaldıran Erdoğan'ın kaybetmesi için mücadele eden bir parti konumuna düştünüz.

28 ŞUBAT'IN HESABINI SORDU

Erbakan'ı Başbakanlıktan istifa etmeye zorlayan 28 Şubatçılar ellerinden gelse hapse atacaklardı. 28 Şubatçılardan Erbakan'ın hesabını soran Erdoğan oldu. Erbakan'ı hapse attırmak isteyen 28 Şubatçılar bugün hapiste. Bugün 28 Şubatçılar ve 15 Temmuz'u yapan FETÖ'cüler, kol kola girmiş Erdoğan'ın kaybetmesi için çalışıyorlar. Peki Fatih Bey, siz onlarla niye aynı safta yer alıyorsunuz? Bunları görmüyor musunuz; yoksa şahsi hırslarınız daha önde mi geliyor?

ERBAKAN'I HAPİSTEN KURTARDI

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Erbakan'ın 85 yaşında hapse girmesine izin vermedi. Erbakan'ın hapse girmesini engelleyen yasayı çıkardı. Ahmet Necdet Sezer veto etti, Erdoğan tekrar çıkardı. AK Parti iktidarında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Erbakan'ın hapis cezasını affetti. "Benim iktidarım döneminde Erbakan Hoca hapse girmeyecek" diyen Erdoğan'dı.

ERBAKAN'IN AİLESİNE VEFASI

Fatih Bey, en yakından siz biliyorsunuz. Kayıp trilyon davasından kaynaklı hacizli işlemleri çözdürüp, mirasın kardeşler arasındaki paylaşımını sağlayan Cumhurbaşkanı Erdoğan oldu. Bugün dahi Erbakan'ın çocuklarından başı sıkışan, "Tayyip amca" diye Erdoğan'ı arar ve Cumhurbaşkanı kendi evlatlarının sorunu çözer gibi kardeşlerinize de destek olur. Merhum Erbakan bir vefa insanıydı. Erbakan Hoca'nın oğlu olarak sizin de vefalı olduğunuzu düşünüyorum. Erbakan'ın ailesine, davasına büyük hizmetleri olan Erdoğan'ı tasfiye hesaplarına alet olmayacağınıza inanıyorum.

MUHALİF MEDYADA GÜZELLEME

Geçen seçimlerde Erdoğan'ı desteklediği için muhalif medya Yeniden Refah Partisi'ne karşıydı. Bu seçimlerde AK Parti'ye kaybettirme partisine dönüştüğü için

11.03.24

YRP'yi yağa yatırıp, bala batırıyorlar. Bunlar CHP ile ittifak yaptığı dönemde de Meral Akşener'i yere göğe sığdıramazlardı. Ne zaman ki İYİ Parti ittifaktan ayrıldı, Meral Akşener'e yapmadıkları hakaret kalmadı. Şimdi benzer hakaretleri Kılıçdaroğlu'na yapıyorlar. Bunlarda vefa yok. Şimdi benzer methiyeleri YRP için diziyorlar. Fatih bey, bunlar sizi çok sevdikleri için değil, Erdoğan'a zarar vereceğiniz için destekliyorlar. Bunlar Erdoğan'ın şahsına değil, onun taşıdığı değerlere düşmanlar. Merhum Erbakan'a da onun için düşmanlardı. Siz bunu görmüyor musunuz?

DEM PARTİ KADAR YOK MUSUNUZ

Fatih Bey, PKK'nın siyasi kolu olan HDP; Cumhurbaşkanlığı seçiminde Kılıçdaroğlu'nu destekledi. Kılıçdaroğlu ise Ümit Özdağ ile gizli ittifak yaptı. Bundan dolayı ağır bedel ödediler. Partilerini ve eşgenel başkanlarını değiştirdiler. Buna rağmen Erdoğan kaybetsin diye yerel seçimlerde de "kent uzlaşısı" adı altında CHP ile ittifak yapıyorlar. Fatih Bey sizin ve Yeniden Refah Partililerin, DEM Partililerden daha şuurlu olduğuna inanıyorum.